ANUL I — No. 52 5 LEI 24 DECEMBRIE 1939

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ŞI INFORMAŢIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Înreg. la No. 28 din 19 Dec. 1938 Reg. Publ. periodice la Trib. S. III C. Iaşi

Redacţia şi Administraţia / Librăria Ath. Gheorghiu Iaşi — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru instituţiuni / Lei 500

Sigrid Undset

Odată cu atribuirea premiului Nobel pentru literatură, numele scriitoarei norvegiene a intrat brusc în conştiinţa europeană, iar literatura universală s'a îmbogăţit cu tipul femeii ţării sale, caracteristice fiind la scriitoare preocuparea de-a contura, de-a lumina, felul de-a simţi, de-a gândi, de-a se comporta al femeii norvegiene, din cele mai vechi timpuri, dela Christine Lavransdatter, femeia medievală, la d-na Wegner, femeia sec. XIX şi până la Jenny, sau Rose, sau Uni, contemporane nouă.

Toată puterea de analiză, toate razele convergând spre acest focar, silueta femeii se desprinde ca un tot bine organizat din masa, oarecum difuză, a romanelor sale, luminându-i însă personalitatea într'un alt fel decât s'ar putea bănui că a fost în intenţiile sale o simpatie, un feminism latent—ciocnindu-se de multe ori cu un sever tradiţionalism—îndemnând-o să acorde eroinelor scrisului său, o totală independenţă. „Am dreptul să-mi trăesc viaţa cum vreau" este refrenul repetat de aproape toate personajele feminine.

Probabil că însăşi structura scriitoarei ca şi observaţia directă i-au impus crearea unui anume tip feminin, tip închegat mai mult din însuşirile date ale mediului observat, decât din imaginea ideală a femeii. Fiindcă oricât n'am dori nu putem să nu constatăm că femeile sale nu sunt nici bune, nici blânde, nici duioase, nici iubitoare, ci egoiste, orgolioase, ranchiunoase, obstinate.

Pentru oricare eroină a S. Undset, ca pentru Uni Hjelde, „realitatea este dorinţele sale, energia sa, propriul său Eu, înflorirea propriului său Eu". Trecând peste orice considerente etice „fiindcă a fi bună nu serveşteşte la nimic decât la a suferi" egoismul se împleteşte cu egocentrismul, după cum orgoliul se amestecă cu ambiţia. Dela primul păcat episcopul îi promite Christinei Lavransdatter iertarea dumnezeiască „atunci când o vei implora — dacă, cel puţin, ai vrea să te lepezi de orgoliu şi să vezi că iubirea Lui e mai mare decât ura ta". Dar ambiţia nelăsând-o să cedeze, se sbate toată viaţa „între dorinţa de-a urma drumul cel drept şi nevoia de-a se lăsa în voia capriciilor sale".

Cine nu are în el umilinţa de-a cere iertare nu are nici nobleţea de-a ierta, şi trăsătura care riscă să ne-o facă odioasă pe Christine Lavransdatter, este această neputinţă de-a uita răul făcut. Prima remarcă făcută de Erlend asupra soţiei sale este „eşti ranchiunoasă Christina mea" pentru ca după mulţi ani de convieţuire să repete: „Tu... tu mi-ai reproşat că uit prea uşor. Tu, tu nu uiţi nimic, niciunul din neajunsurile ce ţi-am făcut; văd că eşti despotică şi niciodată nu m'ai iertat dacă am comis vreo nedreptate faţă de tine".

O altă trăsătură comună tuturor e voinţa. O tenacitate nesdruncinată, o perseverenţă neobosită, în a realiza ceeace au voit să facă. Puse alături de pasivele, abulicele eroine ale lui D. Zamfirescu, femeile din romanele S. Undset, apar ca exemplare denaturate ale genului şi numai amintirea dârzei Vitoria din „Baltagul" ne îndeamnă să credem că o voinţă de fier e caracteristica femeii dela munte. Dela Rose, care afirmă „cred că pot să fac ceeace vreau să fac", la R. Ivarsdatter, mama Christinei, căreia îi spune preotul: „nu vrei nimic altceva decât să-l obligi pe Dumnezeu să facă totul după voinţa ta", sau la Christine care, la începutul iubirii sale cu Erlend nu se sperie de niciun obstacol cunoscându-şi „voinţa sa de-a nu ceda" pentru ca la sfârşitul vieţii să constate că: „niciodată nu se rugase lui Dumnezeu, decât ca s'o lase să-şi împlinească voinţa", şi până la nora sa Jofrid pentru care „în general lucrurile se împlineau după voinţa sa" peste timp, toate femeile cărţilor sale se aseamănă, prin această tărie de-a se da nebătute în faţa evenimentelor, de-a le domina.

Dar ceeace cu adevărat le leagă într'o rudenie de sânge, indiferent de condiţie socială, indiferent de timpul când au trăit, este erotismul. Nu iubirea, marea iubire, din nevoia sufletului de-a se contopi cu al fiinţei iubite, dragostea care transfigurează, ci voluptatea, „dorinţa de bărbat; în această lume fiinţele neamestecându-se, nezămislind generaţii noi şi nefiind atrase unele către altele decât sub influenţa pasiunilor cărnii". Această mare aptitudine pentru voluptate („purta în ea o arzătoare dorinţă neconsumată; în fiecare seară se culca bolnavă de dorinţă; resimţea o dorinţă care se ridica din sângele şi din carnea sa"), singura care le face pentru foarte scurt timp sclavele bărbatului, ar fi de-a dreptul licencioasă, dacă nu s'ar sublima într'un sentiment matern covârşitor. Dar şi acest mod de-a considera bărbatul simplă unealtă în economia procreării amintind pe B. Shaw („dragostea femeii pentru bărbat este dragostea sergentului pentru invinuit") n'o face mult mai simpatică, deasemeni nici hipertofiatul simţ de familie. Unul din volume se numeşte „Maternitate" şi peste tot scriitoarea desvoltă o teorie puericulturică izvorîtă dintr'un bolnav egoism matern: „bărbatul să n'aibă nici un drept şi nicio datorie faţă de copilul procreat; scopul mamei de mâine va trebui să fie ca, copilul să rămâie proprietatea *absolută* a mamei". Chiar dacă într'un loc se ironizează singură, îşi menţine totuşi primul punct de vedere: „aparţii acelei categorii de femei care nu sunt decât animale de zămislire, care văd în copil un lucru ce le aparţine, tatăl fiind o cauză fortuită".

Faţă de femeia ciclului contemporan, emancipată şi ca formă, sau de acea a ciclului medieval emancipată ca fond, ambele străine de orice duioşie, bărbatul, cel de azi sau de acum 500 ani, e un incorijibil romantic şi când iubeşte, dragostea, devotamentul, constanţa, capacitatea de sacrificiu sunt incomensurabile.

El cere iubirii să nască sentimentul că cei doi alcătuesc o unitate indisolubilă, având sau neavând copii, la care femeia răspunde: „eu nu sunt făcută să fiu măritată fără copii".

Sanda Popescu

Urmare în pag. 4

Anketa noastră

De ani de zile s'a discutat la noi problema specificului naţional. Unele reviste au pus-o ca s'o rezolve în sensul lor, altele ca să aibă o pagină de senzaţie. După unii literatura română şi în genere orice literatură n'are un specific, după alţii specificul este ceeace ei doresc să fie a priori nota esenţială a naţiei: ortodoxia. A venit momentul de a discuta serios această problemă, pe bazele experienţei. Este în afară de orice îndoială că orice literatură *are* un specific. Il are fără să vrea încât este de prisos a afirma că trebue să şi-l însuşească. Literatura română este întâiu de toate *literatura Românilor* şi Românii au un specific. Acesta trebue determinat a posteriori. Poate un Român să imite oricât poftesţe pe străini, poate Alecsandri să fure din teatrul francez şi Bacovia să paştişeze pe Rollinat. In măsura în care sunt creatori, ei apar ca având o notă proprie, netransmisibilă. Aceasta e o observaţie de o valabilitate absolută, încât a mai pune la îndoială specificul naţional ni se pare oţios. Dar care e acest specific? Iată o problemă nerezolvată. Spunem de Englezi că sunt pragmatici, de Germani că sunt idealişti (şi sunt în înţelesul filosofic al cuvântului), de Francezi că sunt raţionalişti, dogmatic catolici. Dar noi Românii cum suntem? Această întrebare o punem cititorilor noştri rugându-i să ia ca punct de plecare literatura şi pe cât e cu putinţă, limitându-se la un autor şi la o carte ce li se pare tipică. Răspunsurile le vom publica pe măsura sosirii, iar apoi vom recapitula: *ce cred Românii despre ei înşişi.*

J. L.

O antologie

Răsfoiesc relativ recenta *Anthologie des poètes de la „Nouvelle revue française"*. Ea ne dă, fără a fi completă, o imagine a poeziei franceze contemporane din operele poeţilor editaţi de N. R. F. Prefaţa lui Paul Valéry, *Questions de poésie*, este un breviar de estetică ca multe alte articole şi conferinţe ale lui. Unitară în fond, estetica lui Valéry are în fiecare articol nuanţe şi subtilităţi noui. Pe lângă ideile generale: transcendenţa artei şi caracterul ei conoscitiv, se insistă acum cu deosebire asupra identităţii dintre artă şi divinitate, asupra asimilării ei cu Dumnezeu: „J'estime de l'essence de la Poésie qu'elle soit, selon les diverses natures des esprits, ou de valeur nulle ou d'importance infinie ce qui l'assimile à Dieu même".

Iată şi aspecte din poezia intelectualistă, dogmatic religioasă (deci franceză) a lui Valéry, al cărei efect artistic vine dintr'o rigurozitate tehnică nu mai puţin franceză. Trecerea dela vis la realitatea diurnă formează tema poeziei „Aurore":

La confusion morose
Qui me servait de sommeil,
Se dissipe dès la rose
Apparence du soleil.

Ideile care apar odată cu zorile fac pregătiri pentru smulgerea spiritului din haosul subconştientului şi readucerea la starea de veghe:

Regarde ce que nous fîmes:
Nous avons sur tes abîmes
Tendu nos fils primitifs,
Et pris la nature nue
Dans une trame ténue
De tremblants préparatifs...

In „La Ceinture", legătura poetului cu cosmosul şi solitudinea lui în faţa imensităţii, constitue însăşi modul lui de comuniune cu divinitatea:

Cette ceinture vagabonde
Fait dans le souffle aérien
Frémir le suprême lien
De mon silence avec ce monde...

Absent, présent... Je suis bien seul,
Et sombre, ô suave linceul!

Poezia lui Malarmé este fundamental clară, deşi dificilă printr'o compoziţie eliptică, proprie poetului. Dar uneori e străbătută de unde de sentimentalism extatic. serafic, ca în „Apparition":

La lune s'attristait. Des séraphins en pleurs
Rêvant, l'archet aux doigts, dans le calme des fleurs
Vaporeuses, tiraient de mourantes violes
De blancs sanglots glissant sur l'azur des corolles.
— C'était le jour béni de ton premier baiser.

Apoi vin plictisul, tristeţea, starea de boală metafizică din „Brise marine":

La chair est triste, hélas! et j'ai lu tous les livres
Fuir! là-bas fuir! Je sens que des oiseaux sont ivres
D'être parmi l'écume inconnue et les cieux
. . . . . .
Mais, ô mon coeur, entends le chant des matelots!

Apollinaire este poetul desfrâurilor, al tavernelor, al cruzimii. „Marizibill", curtezana exotică, este o fiinţă stranie din categoria celor definiţi astfel de poet:

Je connais gens de toutes sortes
Ils n'égalent pas leurs destins
Indécis comme feuilles mortes
Leurs yeux sont des feux mal éteints
Leurs coeurs bougent comme leurs portes.

„Les Calligrammes" sunt reminiscenţe sentimentale sau viziuni ale mizeriei războiului, ca în „Il y a":

Il y a un vaisseau qui a emporté ma bien-aimée
. . . . . .
Il y a que je languis après une lettre qui tarde.
. . . . . .
Il y a une batterie dont les servants s'agitent autour des pièces.
. . . . . .
Il y a des croix partout de ci de là

Edmond Fleg în „Ecoute Israël" cultivă profetismul biblic. „Moïse" al lui e mai apropiat de îngustimea sufletului uman decât cel al lui Vigny:

L'Eternel dit à son prophète:
Monte sur la montagne, il est temps de mourir.
Mais, quand l'homme du Dieu fut monté jusqu'au faite
Il ne vit dans la mort que l'horreur de perir.

Dimpotrivă, Claudel este un fervent catolic: calea spre divinitate este întrevăzută în natură, în legătura întâmplătoare pe care o face poetul între obiecte eterogene, care se reflectă prin el către centrul spiritual al universului:

Qui est-ce qui sera là pour entendre si je me laisse entièrement gagner par un Dieu sourd.
Dont je n'ai senti le travail sur moi fibre à fibre que trop pendant ces quatre ans de prison avancer?

Poezia lui Henri Pourrat este o celebrare a vieţii munteneşti („Les Montagnards"). Clişeele patriarhale impresionează prin simplitatea lor rustică. Femeia îşi aşteaptă soţul plecat în războiu de două ierni:

Et maintenent c'est le second hiver!
Ah! que c'est long! Quand finira la guerre?
Etre toujours toute seule à la ferme,
Et trois enfants qui donnent de la peine
Pierre a eu dix ans à Saint-Michel;

De menţionat este deasemeni şi poezia lui Marcel Proust care în „Les plaisirs et les jours" caracterizează artişti ca Paulus Potter, Van Dyck, Chopin, Schumann... Iată graţioase versuri despre arta lui Potter:

Sombre chagrin des ciels uniformément gris
Plus tristes d'être bleus aux rares éclaircies
Et qui laissent alors sur les plaines transies
Filtrer les tièdes pleurs d'un soleil incompris;

Dar în antologia aceasta sunt tot atâtea aspecte lirice câţi poeţi sunt. Ne-am mărginit la cele mai cunoscute sau am fost atraşi de cele mai isbitoare pentru temperamentul nostru.

Viorel Alecu

Poemului aşteptat

Poemul meu cel nevăzut,
aştept demult să te anunţi,
să intri în viaţa mea reală
şi să o 'nfrunţi
cu pasu-ţi falnic şi ritmat
şi de imagini încărcat.

Din sufletu-mi afară 'n lume
să sări deodată, fără nume
numai flăcări, numai spume...

Simt cum mişti prin mine câte o rimă,
câte o silabă de mătasă suni,
dar nu te-aduni
şi nu te-arunci
pe foile din faţă albe
întreg, sălbatec, somptuos...
Deaceea sunt pe tine mânios.

T. Plop

Din literatura:

japoneză

TSURAYUKI

Poet şi erudit japonez din sec. al X-lea, în prefata antologiei *Kakinshu* (Poeme vechi şi moderne).

Poezia japoneză, asemănătoare unui sâmbure, încolţeşte în sufletul omului, desvoltându-se apoi în nenumărate ramuri ale vorbirii. Intr'o lume cu aşa de bogate înfăţişări, omul se sileşte să găsească cuvintele care să exprime impresiile lăsate în inima sa de către tot ce a văzut şi auzit. Şi astfel sufletul omului reuşeşte să înfăţişeze în cuvinte bucuria sa faţă de frumuseţea florilor ce se desfac, încântarea sa când aude cântecul păsărilor, atitudinea sa plină de duioşie faţă de brumele care scaldă peisajul şi melancolia pe care o simte văzând cum se svântă roua dimineţii.

Poetul îşi desface sufletul în versuri când vede, într'o dimineaţă de primăvară, pământul înălbindu-se ca de zăpadă de ploaia albă a florilor de cireş; când aude într'o seară de toamnă foşnetul foilor moarte; când priveşte ca într'o oglindă cum din an în an apar tot mai triste urmările dezastruoase ale timpului sau când priveşte tremurând picătura trecătoare de apă care străluceşte pe iarba înrourată.

KAMO NO-CHOMEI

Scriitor japonez (1154-1216), în *Hojoki* (Amintiri scrise ca rămas bun vieţii). In traducerea de mai jos descrie o foamete, care a avut loc la 1181.

In toate provinciile oamenii îşi părăseau pământul şi căutau să se stabilească în altă parte sau, lăsându-şi casele, se duceau să trăiască în munţi. Şi au început să se roage în toate felurile şi au fost puse iar în cinste tot felul de practice religioase, dar totul fu în zadar. Locuitorii Capitalei îşi ofereau toate bunurile, de orice natură, pentru a obţine hrană, dar nimeni nu se gândea nici măcar să se uite la ele. Cerşetorii se îngrămădeau de-a lungul drumurilor, asurzind pe trecători cu sgomotul plângerilor lor. Toţi eram lihniţi de foame şi pe măsură ce trecea timpul situaţia noastră devenea tot aşa de desnădăjduită ca a peştelui din băltoaca lui, despre care vorbeşte legenda. La urmă se puteau vedea chiar persoane din cele mai respectabile, din acelea care poartă pălărie şi ghete, cerşind insistent din poartă 'n poartă.

Uneori te mirai cum pot să mai umble nişte fiinţe aşa de sleite de puteri şi deodată le vedeai căzând sub ochii tăi. Pe lângă gardurile grădinilor sau pe marginea drumurilor murea lumea cu nemiluita. Cum trupurile rămâneau acolo pe loc, aerul mirosea a hoit şi aveau loc scene pe care privirea nu poate să le suporte.

Acei care nu mai aveau altceva de vândut îşi dărâmau casele pentru a vinde materialul în piaţă. Dar toată greutatea pe care putea să o ducă un om nu era deajuns să-i asigure traiul de o singură zi. Puteai vedea şi te mirai cum ard în câte un foc de lemne bucăţi decorate cu chinovar, cu argint sau cu foiţă de aur. Se mai întâmpla şi lucrul acesta care te făcea să simţi o milă nespusă: când un bărbat şi o femee ţineau mai presus de orice unul la altul, cel care murea întâi era întotdeauna acela a cărui dragoste era mai mare, al cărui devotament era mai adânc, deoarece gândul lui era mai întâi la celălalt şi fie că era bărbatul, fie că era femeea, dădea celuilalt pe care îl iubea ceeace avusese norocul să poată căpăta cerşind. In regulă generală părinţii mureau înaintea copiilor lor şi se puteau vedea uneori copilaşi stând lipiţi de sânul mamei lor, fără să ştie că ea murise.

Numărul acelora care au murit în centrul oraşului Kyoto numai în luna a patra şi a cincea a foametei, a fost de 42.300.

KAIBARA EKKEN

Filosof japonez (1630-1714), care a scris pentru prima oară în limba japoneză, limba întrebuinţată până atunci de filosofii japonezi fiind cea chineză.

Scopul învăţăturii nu e numai să mărească numărul cunoştinţelor, ci şi să formeze în noi caracterul. E mai bine să facă oameni din noi decât savanţi. Invăţătura moralei care era la bază în şcoalele de altă dată a pierit cu totul din şcoala noastră de azi, în care ni se cere să ştim atâtea alte lucruri. Li se pare celor de azi că nu mai au nici un rost învăţăturile vechilor înţelepţi de altă dată. De aceea raporturile de bună înţelegere dintre stăpâni şi servitori, dintre superiori şi inferiori, dintre cei mai în vârstă şi cei mai tineri sunt sacrificate pe altarul zeului căruia i se zice „Drept individual".

Principalul motiv pentru care învăţăturile înţelepţilor nu mai sunt apreciate de popor este că oamenii instruiţi în loc să facă tot posibilul pentru a-şi conforma viaţa cu ceeace spun înţelepţii, preferă să facă paradă de ştiinţa lor.

Trad. de N. G. Eremie

UN AN

Iată, am împlinit un an de apariţie absolut exactă. In aceste vremuri turburi numai acest fapt constitue o izbândă. Dar a fost utilă străduinţa noastră? Vom examina acest aspect în cea mai deplină sinceritate.

In momentul de faţă viaţa literară, din multe cauze, este în prăbuşire. Sforţările unor instituţii culturale ca *Fundaţiile Regale* sunt superioare, progresul pe o cărare îngustă este continuu, dar interesul pentru literatură al publicului este aproape nul, iar corpul scriitorilor capătă din ce în ce caracterul unei adunări de amatori. Nu se mai citeşte cu cinism, invocându-se fel de fel de pretexte. Dela *Flacăra* din România mică, apărând în 35 şi 40.000 de exemplare vertiginos epuizate (la care scriau măguliţi despre literatură oameni politici ca C. C. Arion, Take Ionescu, Haret, V. G. Morţun, I. G. Duca) şi până azi, ce surpare! Cititorii revistelor sunt de obiceiu debutanţii, care însă ei înşişi adesea nu numai nu citesc, dar îşi fac un fel de filosofie din starea de semidoctism. Un tânăr poet căruia i-am recomandat, ca la toţi, informaţia literară şi care ne-a înţeles greşit că ar fi obligat să scrie esseu, ne declară (am distrus scrisoarea şi numele lui ne este acum necunoscut): „...n'am nici curajul să dau ochii cu pu blicul şi ceilalţi confraţi în calitate de esseist. In afară de asta, abia am început a gânguri în franţuzeşte, iar cu ceeace am învăţat în şcoală n'am putut ajunge la o amplă cunoaştere a limbii şi literaturii franceze. Pe urmă greutăţile prin care am trecut, precum şi mediul în care am crescut, nu mi-au dat posibilitatea să-mi pot face o cultură atât de vastă încât s'ajung până la esseu". Intr'o revistă recentă, cineva scrie despre Marcel Proust, dar mărturiseşte candid: „Imi voiu permite să dau câteva reflexiuni făcute cu privire la Marcel Proust, fără să fi citit cine ştie ce lucru mare din opera sa". Fără îndoială că vocaţia poate apare şi 'n aceste stări de inocenţă, dar istoria literaturilor a dovedit că nu poţi fi Dante, fiind păstor de capre. Poetul adevărat n'are neapărat nevoie de titluri oficiale, de erudiţie totală, însă pe dată ce simte vocaţia artistică e cu neputinţă să ţi-l închipui indiferent faţă de fenomenele artistice înconjurătoare. Indelunga noastră experienţă ne îndreptăţeşte să afirmăm că foarte mulţi din cei care caută satisfacţiile publicităţii disociază noţiunea de cultură de cea de artă. A face din poeţi nişte scriitori, adică nişte tehnicieni, a face din scriitori nişte cărturari, iată întâiul punct din programul nostru în curs de executare. Nimeni nu este prin această condiţie eliminat dela început, dar se elimină dela sine acela care fără geniu sau măcar excepţional talent declară că el nu e cărturar. Analfabeţii nu pot învăţa pe alţii alfabetul. Având în vedere că scopul unei reviste săptămânale nu este de a descoperi talente ci de a întreţine cultul pentru artă, am privit cu mai multă simpatie pe tinerii îndrumaţi oficial spre marea cultură. Şi cum viitorii intelectuali ies din liceu şi universitate, asupra acestor instituţii am crezut că e cazul să se îndrepte propaganda cititului. Iscălitorul acestor rânduri având rosturi la Facultatea de litere din Iaşi, din capitala unei provincii care dă cel mai mare număr de scriitori, a înţeles să pornească la fapte. Cursuri îmbrăţişând toată literatura română până în prezent tind să dea studenţilor (viitori profesori) o conştiinţă literară largă. Insă cum nu se poate pune temeiu numai pe bunăvoinţă, obligaţia de a citi este urmărită cu tenacitate şi implacabil sancţionată. Căci Universitatea e sursa binelui şi a răului şi ce bine se poate aştepta dela un profesor care n'a pedepsit pe loc cu dispreţ şi cu note pe acel tânăr care are neobrăzarea de a nu fi citit pe Titu Maiorescu? Efectele nu se văd pe dată, ele sunt încete, însă evidente şi sigure. Aceste serii, astfel stimulate şi controlate, ne vor da publiciştii de care avem nevoie, care la rându-le vor lărgi undele prin repercusiune. Toate revistele care au avut adânci ecouri au fost universitare: *Convorbiri literare*, *Viaţa Românească*, *Convorbiri critice*, etc. aveau legături cu Universitatea şi prin intermediul ei au propagat.

Am voit apoi să alcătuim un adevăr hebdomadar literar, care să dea ştiri sistematice despre literatură, nu să fie un simplu magazin de tot ce binevoieşte publicistul să dea. Acest lucru e teribil de greu de făcut azi. In nici o revistă din câte am redactat, chiar având la îndemână mijloace materiale de persuasiune, n'am izbutit să atrag pe intelectual într'o muncă organizată. Incercaţi să daţi unui colaborator permanent să facă o cronică biografică şi veţi vedea că fuge, fie că nu se pricepe, fie că ideea unei activităţi continue de specialist îl înspăimântă. Faptul singur că noi, de bine de rău, am dat întâia revistă română cu coloane fixe este o izbândă. Toate celelalte reviste îşi improvizează coloanele, titlurile rămânând vorbe goale.

Noi trebuia să dăm informaţii despre toată literatura română, pe întreaga ei întindere, cu judecăţi de valoare şi cu material inedit. Niciodată o revistă română n'a adus săptămânal un articol despre alt scriitor şi n'a urmat un program. O revistă mai tinerească se simţea dezonorată să vorbească despre Bolintineanu, o revistă solemnă refuza să se ocupe de Blaga. Oricât de discutabile ar fi articolele noastre, noi figurăm aci sensul tradiţiei, punem pentru întâia oară pe scriitorii din felurite generaţii alături, facem într'un cuvânt o adevărata revistă literară. Deschideţi colecţia: Ne-am ocupat de *Maiorescu*, *Burlă*, *Anghel*, *Ovid Densusianu*, *Bonifaciu Florescu*, *Ion Pop Florantin*, *Matilda Cugler*, *Caragiale*, *Camil Petrescu*, *Duiliu Zamfirescu*, *Bolintineanu*, *Hasdeu*, *I. Bassarabescu*, *Ion Al. Brătescu-Voineşti*, *Caton Theodorian*, *Gib. I. Mihăescu*, *Al. Macedonski*, *Al. A. Philippide*, *Ion Pillat*, *G. Bacovia*, *Hortensia P.-Bengescu*, *Liviu Rebreanu*, *Cezar Petrescu*, *Eminescu*, *Ronetti-Roman*, *Mihail Sorbul*, *C. Dobrogeanu-Gherea*, *Agârbiceanu*, *Nichifor Crainic*, *Spiridon Popescu*, *Ion Trivale*, *V. Alecsandri*, *G. Topîrceanu*, *N. Petraşcu*, *B. Delavrancea*, *Victor Eftimiu*, *V. Conta*, *Mircea Eliade*, *N. Filimon*, *G. Coşbuc*, *Camil Baltazar*, *Ioan Ciorănescu*, *Aron Cotruş*, *Ilarie Voronca*, *Emil Giurgiuca*, *Grigore Popa*, *Ştefan Popescu*, *I. O. Suceveanu*, *George Fonea*, *C. Argintaru*, *Ion Sofia Manolescu*, *N. Davidescu*, *Ştefan Stănescu*, *Aurel Chirescu*, *George Silviu*, *Ilarie Dobridor*, *Andrei Tudor*, *Ştefan Baciu*, *Ion Pogan*, *Emil Botta*, *Tudor Arghezi*, *Vladimir Cavarnali*, *Horia Stamatu*, *Eugen Jebeleanu*, *Cicerone Theodorescu*, *Dragoş Vrânceanu*, *G. M. Vlădescu*, *Al. Vlahuţă*, *Demostene Botez*, *D. Nanu*, *G. Tutoveanu*, *Al. T. Stamatiad*, *I. Valerian*, *Corneliu Moldovanu*, *B. Fundoianu*, *G. Lesnea*, *Sanielevici*, *Grigore Ventura*, *Octavian Goga*.

La aceste opinii critice şi documentări se adaugă numeroasele recenzii de cărţi apărute pe care le-am fi dorit şi mai sistematice, dar care oricum reprezintă un interesant exerciţiu preliminar.

O revistă de literatură română trebue să se încadreze în literatura universală, dar nu la întâmplare, ci după o noţiune istorică de valoare. Fără o clasă de publicişti pregătiţi pentru o astfel de muncă (în Franţa academicienii şi profesorii universitari fac astfel de articole şi cronici) am realizat totuşi un tablou fugitiv destul de întins, ne mai atins în tot cazul de vreo publicaţie săptămânală română: *Abatele Bremond*, *Paul Valéry*, *Sfânta Tereza de Avila*, *De Sanctis*, *Rogér Martin du Gard*, *Gérard de Nerval*, *Voltaire*, *Romain Rolland*, *Musset*, *George Sand*, *Edgar Poe*, *Charles Péguy*, *Al. Dumas*, *Fielding*, *Tagore*, *George Sorel*, *Leon Gambetta*, *Charles Nodier*, *Thomas Carlyle*, *Cervantes*, *Griboedov*, *Charles Cros*, *M. Proust*, *R. M. Rilke*, *Apollinaire*, *Tolstoi*, *Baudelaire*, *John Milton*, *Luigi Pirandello*, *Alfredo Panzini*, *Stendhal*, *Dante*, *Maeterlinck*, *Saltikov - Scedrin*, *Bernhard Shaw*, *Nietzsche*, *Swift*, *Aldous Huxley*, *Juvenal*, *Rabelais*, *Lucan*, *Mistral*, *Shakespeare*, *Villon*, *Albert Londres*, *Heraclit*, *Bunin*, *Paul Féval*, *Lermontov*, *Sophocle*, *Barbey d'Aurevilly*, *Jarry*, *Barrès*, *Psichari*, *Monnier*, *André Gide*, *André Breton*, *Sigrid Undset*, etc. N'am citat, bine înţeles, recenziile.

Admitem că articolele nu sunt toate personale şi că unele sunt compilaţii. O revistă săptămânală înrâureşte prin sugestii, nu prin lucruri definitive. Alte reviste n'au nici atât. Ca să creezi o clasă de publicişti, trebue să-i laşi mai întâiu să scrie. Tendinţa noastră este de a înlătura pe compilatori, de a stabili principiul *nu se scrie decât despre cărţi citite* şi a încuraja reacţiunea critică personală în locul enciclopedismului autodidact.

Anecdotele despre scriitori şi biografiile aveau scopul să nască în cititori simpatia pentru creatori. Am minţi dacă am spune că suntem mulţumiţi de toate *biografiile*. Suntem încă în aşteptarea tânărului inimos care să definească inteligent şi colorat o existenţă, exercitându-se pentru activitatea literară de mai târziu. Dar oricum, s'au dat sugestii în privinţa atâtora: *Cazotte*, *Gaugain*, *Gogol*, *Lautréamont*, *Strawinsky*, *Daumier*, *Yeats*, *Lermontov*, *Cézanne*, *Rimbaud*, *Van Gogh*, *Jarry*, *Jack London*, *Renan*, *William Blake*, *Rilke*, *André Chénier*, *Erasmus*, *Lomonosov*, *Ciurlionis*, *Sevcenco*, *Schliemann*, *Emily Bronte*, *Stendhal*, *Shelley*, *Swift*, *Verlaine*, *Pierre Hamp*, *Verhaeren*, *Hebbel*, *Mark Twain*, *Nadson*, *Murger*, *Pyrrhon*, *Li Po*, *Tu Fu*, *Walt Whitman*, *Cervantes*. *Krylov*, *Novalis*, *Leopardi*, *Macauley*, *Lucian*, *Oscar Wilde*, *Horaţiu*, *Chamisso*, *Maiacovsky*, *Flaubert*, *Mateiu Caragiale*, *Goncearov*, *Alexis Tolstoi*, *Puschin*, *Rodenbach*.

Publicistul actual tinde să devieze programul revistei după ideia pe care şi-o face el despre literatura universală din publicaţiile comerciale. Ocupaţi deocamdată cu definirea literaturii române, ne-a fost greu să strângem frânele şi'n acea direcţie. Ar fi însemnat să nu mai facem revistă. Deocamdată am strecurat traduceri din pagini de literatură străină şi pagini de estetică, în scară de valori ascendentă pentru a introduce pe încetul liniile de informaţie ce vor fi necesare adevăratei discuţii. Se înţelege că trebue timp pentru a se defini bine, dar în tot cazul am evitat întâmplătorul şi enciclopedicul. S'a tradus din *Cazotte*, *Swift*, *Guicciardini*, *Cyrano de Bergerac*, *Jules Renard*, *Henri Massis*, *A. Thibaudet*, *Guilio Evola*, *Jean Cocteau*, *G. Leopardi*, *Maine de Biran*, *Laurence Sterne*, *Lautréamont*, *Grimmelshausen*, *San Francesco*, *Restif de la Bretonne*, *Boccaccio*, *Eichendorff*, *Marsilio Ficino*, *Otto Weininger*, *Vittorio Alfieri*, *H. von Keyserling*, *Hans Carossa*, *Soren Kierkegaard*, *Erasm*, *André Gide*, *Jacques Maritain*, *Adriano Tilgher*, *Ch. Morgan*, *Paul Valéry*, *Paul Claudel*, *Alain*, *Aristotel*, *Platon*, *J.-M. Guyau*, *Martial*.

Principiul nostru a fost şi rămâne să deschidem paginile la cât mai mulţi tineri. Numărul de nume noui produs de noi este considerabil. Insă nu facem asta din raţiuni comerciale, ci pentru a capta la marea cultură pe cât mai mulţi. Publicăm o poezie dacă e promiţătoare. Când însă personalitatea întârzie să apară (şi de obiceiu ea apare târziu) sfătuim pe debutant să se exerciteze întâiu la munca intelectuală. Dacă el refuză, refuzăm şi noi pe inadaptabil. Literatura cere o ţinută şi asta explică de ce colaboratorii noştri permanenţi sunt numai dintre aceia cu bune studii universitare (profesori, politehnicieni, medici).

De acum încolo ţinta noastră este ca pe harta schiţată în anul I, să începem o discuţie literară substanţială, să definim direcţii, să constatăm valori şi să afirmăm personalităţi. Totdeodată ne vom sili să mergem spre formaţia *scriitorului total* (cult, informat, cu conştiinţă artistică, cu o experienţă integrală a scrisului) spre a înlocui pe bardul analfabet de până ieri. Literatura noastră e bogată în individualităţi, dar acestea sunt egoiste, solitare, nu formează o epocă literară. Fiecare aşteaptă închis în casă ca toate revistele să vorbească numai de el. Lipsa aceasta de solidaritate spirituală a dus la eclipsa în care ne aflăm. Invităm pe toţi scriitorii maturi şi tineri (în cadrul preocupărilor noastre) să ne dea concursul. E o invitaţie cordială, deşi sceptică. Invitaţii personale nu facem, fiindcă e inutil să chemi pe cine nu simte spontan imperativul de a lua cârmea epocei. Prea s'a obişnuit scriitorul român să vândă pagini de volum în reviste şi să aştepte recenzii la apariţia cărţilor. Prea a afectat de a nu fi citit niciun contemporan. Publicul a învăţat dela el să persifleze totul. Invitaţia porneşte din cordialitate, dar revista, pentru scopurile ei, nu simte nevoia colaborărilor. Ea şi-a făcut o echipă de tineri intelectuali care se desăvârşesc mereu în direcţia totalităţii, la care se vor adăuga mereu alţii. Şi când vom fi ajuns destul de departe cu *noua junime*, ne va fi greu să ne mai întoarcem la cei prea rămaşi înapoi.

Munca este obositoare şi uneori deprimantă, dar raţiunea ne îndeamnă s'o continuăm. Raţiunea şi anume semne îmbucurătoare. Am întâlnit un editor de mare clasă, un om excepţional, care merită să-şi lege numele de o epocă, pe d. Ath. Gheorghiu, care fără nici un folos material ba chiar cu sacrificii a ţinut să facă cu putinţă o astfel de manifestare măcar ideal superioară. Şi e drept a adăuga că şi el a găsit un scriitor care în loc să-i ceară subsidii s'a închis în casă spre a se apropia cât mai mult de scopul urmărit. Apoi am găsit un redactor rar, pe un tânăr profesor, d. G. Ivaşcu, minte lucidă, informată, spirit arzător, devotat, cu ajutorul căruia în alte vremuri am fi urnit o maşină ziaristică oricât de greoaie. Nu ne place minciuna şi am lăsat revista aproape în părăsire, hotărîţi s'o abandonăm dacă nu e viabilă. Ea însă a pâlpâit cu putere şi nu s'a stins. N'am putut s'o stingem şi am constatat că ea ne depăşeşte acum, existând ca o realitate în sine.

Mulţumim dar tuturor colaboratorilor noştri (şi nu-i vom cita ca să nu uităm şi să amărîm pe vreunul) cât şi pe cititori şi-i rugăm să *ne continue interesul* cu puteri reîmprospătate. Pentru colaboratori cuvântul de ordine în anul al II-lea este: *substanţă*, pentru cititor: *statornicie*.

G. Călinescu

Cât băuse?

In sanatoriu erau multe chipuri interesante şi toate aveau pitorescul lor.

Erau mai întâi cei trăsniţi, cu boli serioase, poate incurabile şi pe care în cele din urmă toţi îi lăsau în pace şi nu le mai dădeau nicio atenţie, spunându-li-se scurt *Zurlii*.

Printre aceşti oaspeţi statornici, adevăraţi stâlpi ai sanatoriului de nervoşi, se mai iveau pentru scurte treceri şi altfel de muşterii, formând a doua categorie.

Pe când însă cariera Zurliilor era cu o evoluţie oarecum garantată şi, dacă nu se curma brusc printr'un salt dela etajul al treilea, ea se continua la „Cantral", oaspeţii vremelnici ce stăteau în sanatoriu şi apoi plecau la treburile lor mai mult ori mai puţin vindecaţi, de nu cumva îngroşau rândurile celor dintâi.

Dintre Zurlii tânărul Tinu alerga, de câte ori se întâmpla ca unul scăpat de sub supraveghere, aruncându-se de sus, să se fi transformat jos într'o masă de carne însângerată, şi-i ţinea la faţa locului un fel de discurs: Ei, şefule, îţi place? Vezi, ce treabă mi-ai făcut? Poftim, priveşte-ţi isprava!

Dar „şeful" continua să rămână nepăsător şi rece la mustrările lui Tinu, odată ce izbutise să scape de povara existenţei.

Dintre cei vremelnici, lăsându-i la o parte pe cei ce se chinuiau şi mugeau ca vitele din pricina tratamentului cu insulină, mai amuzanţi erau ceilalţi, mai uşor bolnavi.

Dintre aceştia era mai întâi Moş Cioboacă, bătrân pensionar. El n'avea alt nimic decât un tic nervos la un ochiu, care clipea neîncetat, deşi uşor. Omul părea că face mereu cu ochiul. Asta adăogată la chipul lui deschis şi vesel, făcea din el un craiu. Numai în aparenţă însă, căci omul era aşezat şi serios. Avea o casă de copii, pe care-i crescuse bine pe toţi, îi dăduse pe la şcoli şi erau acum fiecare cu rostul lui. Dar ardelean cum era. Moş Cioboacă şi-i botezase pe toţi cu nume latineşti ce sunau caraghios alături de cel de familie.

Tovarăş de cameră cu el era Niţulache, bogat podgorean dela Dealu-Mare. Podgoreanul, om tânăr încă, fusese victima unui grav accident. Lovit în cap pe şoseaua satului de un camion automobil, deabia scăpase după o grea operaţie în spitalul din Ploeşti în ţeastă spre ceafă cu o adâncitură mare de puteai să bagi pumnul în ea. Pe deasupra mai rămăsese şi cu ceva greutate la vorbă, ba şi cu impresionabilitatea mărită. Din te miri ce se emoţiona şi lacrimile erau gata, de nu ştiai niciodată, plânge ori râde...

Potrivit la statură, subţirel, cu o mustaţă tunsă scurt, cu ochi albaştri şi cu faţa slabă, umbla mereu prin sanatoriu cu o căciulă de astrahan în cap. Era mucalit şi bun de poveşti şi când spunea vreo şotie, — îi plăcea mult să scandalizeze pe ascultători — de râsul nestăpânit dela urmă îi dădeau şi lacrimile care-i brăzdau obrajii dela coada ochilor în jos cu două dâre. Venea mereu pe la mine prin cameră şi tot el mi-l adusese şi pe Moş Cioboacă. Pe urmă, după plecarea acestuia venea numai cu Florea Olteanu.

Odată, cum intră la mine cu tovarăşul lui, se tolăni în fotoliul mare de lângă măsuţa de noapte, aşeză pe Florea pe colţul patului şi-i mimă o întreagă scenă.

— Uite, aici pe fotoliu stătea dumnealui, — şi mă arătă pe mine, — acolo pe pat stătea Moş Cioboacă, iar eu stam pe taburet colo jos.

— Şi cum spui că-i cheamă pe copiii dumitale, face dumnealui către bătrân.

— Iuliu, Meneniu, Corneliu şi pe cel din urmă Cincinat.

— Hm, da, frumoase nume... Cincinat Cioboacă...

Şi când spunea astea, dumnealui ţinea capul plecat într'o parte şi vorbea domol, de parcă s'ar fi jucat.

Tocmai când veselia noastră era în toiu, se deschise uşa repede şi sora dela etaj ne şueră speriată; — Vine domnul profesor.

Ce era de făcut? Nu era de glumit cu directorul sanatoriului, chip ascuţit şi sever, care impusese ordine şi disciplină peste tot şi căruia mai ales nu-i plăceau vizitele bolnavilor prin camere. Surorile şi supraveghetoarele primeau multe observaţii pentru călcarea regulamentului.

— Staţi, că vă scap eu de orice necaz acuma, linişti Niţulache şi pe Florea şi pe soră.

Şi cum intră profesorul pe uşă cu tot alaiul de interni, surori, supraveghetoare, podgoreanul, cunoscut personal al lui, începu să-i repete scena cu numirile latineşti ale vlăstarelor Cioboacă şi văzând că profesorul se înseninează la chip şi râde din toată inima, vru să profite de ocazie şi să mai limpezească un lucru, ce-i stătea lui de mult pe inimă.

— Domnule Doctor, da ceva vinişor, ceva băuturică tot n'am voie?

— De băut? Ia vezi, ce-i cu conducta aia, Domnişoară?

Din grupul de surori rămase la uşă, se desprinse un chip oacheş şi simpatic, supraveghetoarea-şefă, ori „la cheftaine", cum i se mai spunea, pentru că făcuse câţiva ani studii speciale în Franţa, ca şi directorul sanatoriului de altfel.

Ea suci puţin unul din robinetele dela chiuveta de lângă pat şi apa ţâşni rece şi limpede.

— Apoi de acolo curge apă, domnule doctor.

— Da ce-ai vrea dumneata să curgă?

— Eu întrebasem de ceva băuturică.

— Păi, apa nu se bea?

— Ba se bea, dar eu întrebam şi de ceva vinişor... că de... eu ştiţi, sunt podgorean şi mi-e şi mie dor de nişte băutură.

— Eu credeam dimpotrivă. Cizmarul fără ghete, croitorul fără haine şi podgoreanul să fie fără vin.

— Păi, tocmai aşa aş zice şi eu, dar dacă nu-l beau, cum să rămân fără el?

— Da, ai băut vin mult în viaţa dumitale, domnule Niţulache?

— Mult, domnule doctor.

— Mult, mult de tot?

— Mult.

— Cam cât de mult?

— Apoi cu cât vin am băut eu, porneam o moară.

G. Banea

Proverb

Poate că-s adormit în somn letargic de veacuri.
Undeva departe s'au şi topit stelele;
Joacă acum, joacă în gându-mi ielele,
Ca uneori, când e noapte cu lună, pe lacuri.

Sunt însă trist şi rănit ca o carte cu filele rupte.
Fără să vreau m'au zăpezit amintirile:
Popi aud, pe nas cum citesc psaltirile
Oameni prin minte-mi trec cu feţele supte.

Iată merg nesimţit şi fără de vamă,
Printre pomii care şi-au risipit florile.
Să mai aştept, să vii, să-mi redai comorile?
Magice voci de cocor din adolescenţă mă cheamă.

Eugen Coşeriu

Seară de toamnă târzie

In cameră-i crepuscul; şi umbre mari şi pete
Se văd pe murii galbeni ca nişte albi strigoi.
In sobă focul arde cu pâlpâiri încete,
Pe canapea visează-un senil, ursuz cotoiu.

Stăm strânşi lângă taftaua şi farmecul acelei
Mătuşe ce ne spune naiva ei poveste,
C'un Făt care plecase spre 'mpărăţia Stelei
Să scape pe Domniţă; dar Fătul nu mai este...

Cu capu 'n poala-i largă noi toţi am adormit,
Visând Domniţa mică, alături de-al ei mire.
— Mai pune-un lemn în sobă că iară s'a răcit.
...Jăratecul fierbinte stârneşte-o pâlpâire...

Doru Bartolomeu

BCU Iași / Central University Library Iași

Al. Mironescu, Destrămare, roman
Ştefan Baciu, Căutătorul de comori

Lectura romanului d-lui Al. Mironescu e puţin antrenantă. In economia ei, cartea conţine multe pagini ce par răsleţe, după cum scurtele capitole par nişte sumare fise, cărora le lipsesc adesea firele de legătură. Nu odată, în câteva pagini autorul năzueşte să schiţeze liniile unui portret, dar nu reuşeşte decât sporadic. Se urmăreşte o familie în numeroasele ei ramuri, puse în contact cu diferitele peisaje şi evenimente, dintre care cel mai semnificativ pe linia autorului este trecutul războiu. Personajul ce justifică întreagă această perindare este Şerban, copil mic la începutul cărţii, tânăr de vârsta serviciului militar la sfârşitul ei. Prin acest Şerban, autorul îşi exprimă în mod străveziu propriile sale observaţii, propriile sale atitudini, uneori comune, alteori cam sumare, nu odată teziste. *Destrămare* e o scriere ce urmăreşte o demonstraţie, aceea a descompunerii sociale a burgheziei noastre, descompunere precipitată de valul războiului. Această descompunere nu e urmărită până la ultimele ei consecinţe şi autorul se fereşte a o integra în complexul larg social, demonstraţia având drept corolar uniunea lui Şerban, vlăstarul burgheziei citadine în destrămare, cu o fată dela ţară, Atina, plină de sănătate fizică şi morală. Nu e nimic revoluţionar în asta şi romanul este, prin epilogul lui, mai degrabă semănătorist. Dar asta nu ar împiedica realizarea unei bune cărţi.

Ceeace-i lipseşte d-lui Al. Mironescu este acel chiag care cimentează elementele. Şi elementele sunt foarte numeroase. Câteva pagini fac un pseudo-capitol şi lectorul e din ce în ce mai copleşit de succesiunea unei neobişnuite abundenţe de mereu alte personagii, mereu alte nume. Din cele mai multe asemenea capitole, Şerban, firul conducător, lipseşte, fiind eclipsat rând pe rând de doamna Zamfirescu, Miticâ Teodorescu, madam Palanchevici, domnul Transilvăneanu, Mascota, mătuşa Smaranda, Lenuţa, Grigore Garofeanu, Dan, Nadu, Ninon, („de o înspăimântătoare frumuseţe"), Mihăiţă, Andrei Ionescu, Ida („jumătate evreică şi jumătate lumea întreagă") şi, în sfârşit, Atina („dragostea lui Şerban dela ţară"). Autorul a crezut nimerit pentru demonstraţia urmărită, să adune cât mai mult material, cât mai multe fise de sprijin. Dar o operă literară nu trăieşte prin numărul mare al tipurilor ci prin varietatea lor diferenţială, fiecare tip având însă o justificare a existenţei lui în economia operei şi contribuind prin această existenţă la definirea unei semnificaţii. Nu fisele, cazurile, interesează, ci înlănţuirea lor, organizarea lor într'un tot unitar şi în care fiecare factor e simţit ca necesar. D. Al. Mironescu are simţ de observaţie destul de viu şi pare uneori experimentat în direcţia psihilogiei sociale; d-sa e un bun înregistrator de fapte şi chiar un sugestiv comentator al lor, ca un bun ziarist. Insuşirea constructivă îi lipseşte însă. D-sa poate deveni un bun portretist, cu trăsături din câmpul tematicei sociale. Deocamdată talentul organizatoric e deficitar, fragmentarismul fiind aspectul la care se limitează.

Totuşi *Destrămare* ar putea fi o carte interesantă prin experienţa ce ar presupune-o sau prin chiar teza urmărită de autorul ei. Ea nu afirmă însă nici una, nici alta. Multe tipuri sunt inconsistente, altele numai figurate, iar unele sugerate doar prin numele convenţional (pedagogul Prăjinescu, „brun, uscat şi teribil de înalt"). Multe situaţii sunt nedefinite şi fără consecinţe. Cât despre teza urmărită, a descompunerii unei clase, ea a fost mult exploatată în literatura noastră, dela Nicolae Filimon şi Duiliu Zamfirescu, care numai anunţă problema, până la Mihail Sadoveanu şi Cezar Petrescu, care o speculează, unul în domeniul clasei boereşti, celălalt în domeniul clasei burgheze sau chiar în mediul închis al satului, invadat de factorii exploatării burgheze. *Destrămare* are unele asemănări de situaţii cu *Iutunecare* (mai ales partea rezervată războiului: atmosfera morală creată de el, desiluzia luptătorilor după victorie şi încheerea păcii, etc.).

Deci tocmai când se părea că literatura noastră se eliberase de asemenea teme ce o invadase în deceniul precedent, iată că un autor crede nimerită şi posibilă o reînviere a lor. Socotim că aceasta nu poate fi nici în favoarea subţierii atmosferei noastre spirituale, în direcţia unei mai mari mobilităţi, nici în aceea a originalităţii.

Stilul d-lui Al. Mironescu e adesea neîngrijit sau estropiat în sforţarea de a părea necăutat, direct. Iată câteva fraze luate la întâmplare:

„In dragostea care se naşte între copii apare un element pur, o *arsură* singulară, care nu mai reapare niciodată pe drumul vieţii" (pag. 65).

Uneori stilul conţine familiarităţi verbale ce surprind pe cititorul care nu cultivă cuvintele în sine, şi ca atare nici nu le respinge, dar care este în mod neplăcut isbit de brutalitatea inutilă. (Să se vadă, între altele, pag. 70, 213, 216).

Altă frază:

„A urmat o scenă mută şi jenantă. Domnul Teodorescu a devenit de o mie de ori mai solemn, surorile sale schimbau feţe şi uitături, ceilalţi înţepeniseră interlocaţi, iar Şerban şi fratele său au ţâşnit afară, etc." (pag. 164).

Alta:

„Sărmanul elev era examinat ca un condamnat, din creştet până în buric, adică atât cât îngăduia pupitrul" (pag. 241).

Stilul în care povesteşte însuşi autorul, fără a fi aluziv la o anume psihologie, a vreunui personagiu, este deci fără necesitate artistică familiar, coborît.

Iată un alt exemplu:

„Ban cu ban, adunat cu stăruinţă şi baniţa s'a umplut de aur. Nici cucoana Vica n'a stat cu degetul în nas. Azi o ochiadă, mâine o vorbiţă şi directorul, care din întâmplare era înaltă faţă bisericească a căzut în păcatul preacurviei" (pag. 152), pentru ca la pag. 153, tot autorul să exclame, în propriu-i comentariu: „Fi-r-ar a dracului de lume mare!".

Deasemeni în volum alături de *rezonându-şi* (soţia), se pot găsi pe lângă termenii ce nu pot fi figuraţi decât prin prima literă şi cu puncte, unii ca aceştia: *porcenie*, *şoldie*, *beşniţă*, *beşoandră*, etc., după cum, alteori, regulile gramaticale, ca acordul cazurilor, de pildă, nu sunt nici ele respectate („..sărbătoreau cu solemnitate împlinirea a încă *un* an de căsnicie"—pag. 179), ceeace face să nu ne mai surprindă ortografieri ca *să umblii*.

Va fi părând poate excesivă insistenţa noastră asupra unor asemenea amănunte, dar ea e necesară cu atât mai mult cu cât în această foaie s'a atras şi se atrage continuu atenţia asupra uşurinţii cu care se scrie la noi. Neglijenţe şi libertăţi ca acelea citate nu pot fi îngăduite într'o operă literară, aşa cum sunt îngăduite în presa noastră cotidiană sau în reviste.

•

Fecunditatea excepţională a d-lui Ştefan Baciu nu se lasă aşteptată în manifestările ei, şi iată-l pe tânărul autor la al şaselea volum de versuri, dintre care unul de traduceri. Nu mai e îndoială că autorul volumului *Căutătorul de comori* are talent şi că poezia sa nu e lipsită de o personalitate proprie. Conştiinţa artistică, însă, e pusă la o grea încercare, când are de luptat cu o asemenea fecunditate. Imbogăţit în experienţă, poetul cântă acum cu mai multă intensitate iubirea, şi exprimă chiar sbaterea interioară ce-o dă setea după trăirea ei:

Nu simţi cum urcă visul în tine
ca o miadă,
Ce în adânca noapte îşi are rădăcini?
Tăcerea-i mai tăioasă decât ar fi
o spadă
Şi 'n ochi îţi suie plânsul, ca seva
în tulpini.

. . . . . .

Tu stai aşa: cu ziua ca o manta
pe umăr
Şi cu-o bogată salbă de soare pe
grumaz.
In piept cum bate viaţa, aud şi
singur număr
Cum bruna ta paloare îţi vine în
obraz.

(Nu simţi cum urcă visul...)

Chinurile iubirii isvorăsc din îndoială şi din obstacolele interpretării clare a sentimentelor iubitei:

Vorbeşti incertă însă cu vocea ca
un cântec:
Cuvântul tău acuma e vers, acum
durere.
Ecoul e în mine o umbră de descântec
Şi zâmbetul pe buze e numai o
părere.

(Ceas ca o lacrimă)

Dar o „Plimbare 'n zi de vară" transformă incertitudinea în jubilaţie şi fervoarea erotică dă poetului o putere de transfigurare ce merită a fi subliniată:

Brazii pitici vărsau ozon în alba
dimineaţă
Şi ierburile 'nalte mai-mai te-acopereau
Păşeai pierdută 'n rouă şi 'n verdeaţă,
Vorbind cu munţii cari recunoşteau

Pasul tău mic şi iute închis într'o
sandală,
Cuvântul tău fierbinte şi gestul
tău ştiut.
Şedeam pe-un trunchiu de carpen
în liniştea totală
Ce urcă în amiază—altar necunoscut.

Jubilaţia e punctată la sfârşit:

Terţinele cântate sunt albe vise
numa',
Eu însă pentru toamna ce ne îneacă via
Şi pentru tine, bună prietenă de-acuma,
Imi scot, ca în biserici, spre ceruri pălăria.

Strofele citate sunt din una dintre cele mai sugestive poezii ale d-lui Ştefan Baciu, care înainte de orice e tânăr şi-şi cântă tinereţea, uneori cu euforie. O afirmă însuşi în „Poesis":

Aşa e poesia mea: de dragoste şi
cer,
Fierbinte, colorată, tinerească.

Evoluţia poetului afirmă acum trăsături lirice de stăpânire deplină a instrumentelor, ce pot fi acordate în sunete cu o vibraţie mai subtilă. Iată versuri din „Ceai":

Cad triste ape galbene în ceşti
Ca un apus de soare 'n mare,
Şi seara, neagră, intră pe ferești,
Vărsând pe ziduri apă tare.

cu versul final:

E în oraş un sgomot — ca de linguri.

Totuşi figurările banale nu lipsesc şi găsim în aceeaşi poezie versuri ca acesta:

Pe inima-garoafă ce moare într'un
pahar

alături de altele de autentică personalitate:

Sunt storuri verzi şi groase, ferestre largi,
Şi luna scoate limba în ceaşca străvezie.
Ne 'ncercuesc într'una inelele de vise,
In gândurile negre umblam ca 'ntr'o câmpie.

(Seara de-atunci)

Inrâuriri creatoare ca acelea ale lui Arghezi se întâlnesc nu departe de cele, anihilante, ale programului gândirist.

Iată strofe dintr'un „Cântec de laudă" după „Psalmii" arghezieni:

Eu, Doamne, zilnic am ştiut să mor
In toate florile ce stau în lume
Şi 'n ore lungi, cu ochiul răbdător,
Te-am aşteptat să 'nvii în rugăciune.

N'am cunoscut, iubind ce-i umilinţa
Şicoborîndu-mă, mereu m'am înălţat.

•

Te-am regăsit şi Te-am ştiut oriunde
Şi când vedeam că 'ncep să nu Te am
Te căutam în hăurile-afunde
Şi 'n pasărea ce cântă sus pe ram.

Ortodoxismul „Gândirii" se poate desluşi într'o strofă ca aceasta din „Rugăciune":

Împrăştie-Te în mine: galben soare,
Să te revărs în pruncii mei de mâne
Şi 'n neamurile mele viitoare,
Ce cresc în mine: pomi sau pâne.

Dar talentul d-lui Ştefan Baciu e amplu valorificat în peisajul de interior, în evocarea atmosferei statice. Iată această „Natură moartă", care e poate cea mai bună piesă din volum:

Harfa cu strune rupte, căzute într'o parte
Ca o enormă frunte cu părul despletit.
O sticlă de cerneală uitată de o carte
Pe care-am plâns atâta, când versul l-am cetit.

O pernă pe un scaun, un coş cu pere coapte,
O ceaşcă şi tristeţea pusă 'ntr'un vas cu flori.
Şi umbrele coboară în fiecare noapte
Ca o reţea de plante, de sânge sau de nori.

Şi lângă toate-acestea o veche carabină,
Cu care, hăt, pe vremuri tristeţea am ucis.
Şi-acuma cade, rară, o ploaie de lumină
Cu unduiri albastre de apă şi de vis.

Dela înălţimea unei asemenea realizări artistice, căutătorul de bună poezie evită a mai întâlni nivelurile coborîte şi aşteaptă dela un talent în plină desvoltare, cum e acela al d-lui Baciu, linia ascendentă, fără reîntoarceri în mărăcinişul de unde se culege floarea rară.

G. Ivaşcu

Fundaţia „Regele Carol II", Buc., 1939.

D-nii abonaţi care n'au plătit încă abonamentul sunt rugaţi să ni-l achite în timpul cel mai scurt.

Abonamentul pe anul al II-lea va costa 200 lei. Totuşi cititorii care se vor abona şi reabona până la 1 Februarie (data expedierii mandatului) vor plăti numai 120 lei.

D-nii depozitari sunt rugaţi să achite conturile pentru anul ce expiră până la 10 Ianuarie. In caz contrar revista nu li se va mai trimite şi ne vom reclama drepturile pe calea justiţiei.

Alphonse Daudet, la o sută de ani dela naşterea lui

Peste câteva săptămâni Franţa va celebra centenarul naşterii lui Alphonse Daudet. Cei o sută de ani ce s'au scurs dela naşterea poeticului autor al lui „Tartarin de Tarascon" şi al lui „Jack", cărţi care ne-au încântat adolescenţa, vor fi cinstiţi în zăngănit de arme.

Unii critici au contestat valoarea operelor lui Alphonse Daudet, acuzându-l de superficialitatea şi de lipsă de imaginaţie, ceeace e cu totul nedrept. Adevărul realist pe care-l găsim în romanele lui e poate întunecat sau atenuat de natura poetică şi duioasă a autorului, lucru ce-ţi dă, într'adevăr, impresia de superficialitate. E adevărat deasemenea că într'unul din volumele lui de amintiri (Souvenirs d'un homme de lettres) Daudet spune:

„Eu nu am imaginaţie. Copiez tot ce văd în jurul meu şi tot ce cred că poate fi interesant".

Dar aceasta e o simplă frază care nu trebue interpretată prea ortodox; e o exagerare provenită dintr'o cochetărie de scriitor.

Mediul romancierilor naturalişti pe care l-a frecventat toată viaţa (fiind bun prieten cu fraţii Goncourt, cu Huysmans, Zola şi Maupassant) şi mai cu seamă gustul lui realist i-au dat obiceiul de a scruta viaţa în chip scrupulos.

Scriitorul realist şi umanist porneşte dela ideea că există forme stabile şi durabile de caractere pe care caută să le desprindă din celelalte aparenţe în mişcare ale vieţii. El tinde spre anumite tipuri şi în loc să disocieze viaţa sau să iasă din ea, caută să modeleze fiinţe asemănătoare celor din jurul lui.

Cu toate acestea Alphonse Daudet nu a fost lipsit de o imaginaţie creatoare care totdeauna a generalizat şi a transformat observaţiunile şi experienţele lui. Dar nu numai atât.

Daudet e creatorul unui tip universal pe deplin realizat care va rămâne mereu în literatură. E vorba de tipul poetic al lui Tartarin din Tarascon, Gasconul lăudăros, jovial şi mincinos care ne-a înveselit copilăria şi adolescenţa, cu aventurile lui caraghioase.

Sunt unele tipuri reale pe care le crează literatura—o M-me Bovary, o Eugenie Grandet, un Père Goriot—personagii care ştim că au existat, există sau vor exista în viaţa reală. Pe Tartarin însă nu-l vom întâlni în viaţa de toată ziua, după cum nu-l vom întâlni nici pe Don Quijotte al lui Cervantes. Ambele sunt tipuri pe deplin realizate dar ele nu reprezintă un adevăr realist ci doar unul simbolic. In alcătuirea lor intervine prea mult imaginaţia poetică. Cu toate acestea existenţa şi adevărul lor simbolic sunt tot atât de puternice ca şi existenţa şi adevărul realist ale tipurilor din categoria M-me Bovary, Tartuffe sau Hamlet şi de aceea ele îşi păstrează locul câştigat în literatură.

A. Daudet, în toate romanele lui, chiar şi în cele mai puţin izbutite, nu se mulţumeşte să ne înfăţişeze o aşa numită „tranşă de viaţă" decupată cu răceală de tehnician, ci tot ce observă trece filtrat prin simţirea lui delicată.

Intr'un pasagiu din cartea lui de amintiri A. D. spune:

„Cele mai frumoase peisagii ce le-am văzut vreodată, le-am văzut în vis. Ce minunată maşină de simţit am fost!" El caută adevărul în juru-i nu ca să-l transcrie cu nepăsarea observatorului rece, ci o face ca să-şi producă emoţii, ca să plângă, să se indigneze, să simpatizeze. E plin de milă pentru mizeria şi suferinţa din jurul lui.

Judecând după desnodămintele triste ale romanelor sale s'ar părea ca ar fi avut o natură înclinată spre pesimism, fiindcă în afară de „Le petit chose" care e un roman autobiografic şi are un sfârşit fericit, mai toate celelalte au desnodăminte tragice. Nefericitul negustor Risler se spânzură, Evanghelistul reneagă o familie torturată, Jack şi viitorul rege din „Les rois en exil" mor şi ei. Experienţa şi realismul prin care filtrează senzaţiile şi simţimintele culese din viaţa reală îl împiedică pe Alphonse Daudet de a concepe altfel romanele lui; dar sentimentul milei ce-l nutreşte pentru mizeria omenească (fără a face deosebire de clase sociale) ridică realismul acesta şi-l îmbie spre optimism sau mai exact spre o speranţă de optimism.

El are un suflet de poet şi poezia din el transfigurează fără voia lui viaţa. De aceea unele din scrierile sale—şi poate cele mai bune—cum ar fi „Contes du Lundi" şi „Lettres de mon moulin" sunt doar nişte simple transpuneri poetice ale vieţii.

In opera lui Daudet se simte în permanenţă ciocnirea dintre dorinţa autorului de a fi cât mai obiectiv, de a da imaginea credincioasă a vieţii, de a descrie numai lucrurile văzute şi cunoscute şi natura lui emotivă, sensibilă, care face ca totul să sufere o uşoară deformare subiectivă. Pentru motivul acesta el nu izbuteşte nici odată să scrie la fel cu ceilalţi romancieri naturalişti, ca Zola de pildă sau ca Guy de Maupassant, scriitori pentru care avea o stimă plină de admiraţie.

Dar tocmai această ciocnire de care vorbeam mai sus, tocmai această îmbinare de fotografii exacte ale vieţii brutale şi de imagini înfrumuseţate de o fire sentimentală dau o notă originală scrierilor lui Daudet, scrieri care nu sunt lipsite de un profund omenesc.

Petru Şerbănescu

Notă marginală la o recenzie

Recenzând într'unul din numerele trecute ale „Jurnalului literar" romanul d-lui I. Teodoreanu: „Prăvale-Babă", d. G. M. Dragoş face câteva afirmaţii care nu corespund adevărului, uită să spue tocmai ce e mai esenţial, arătând astfel că nu a judecat decât în mod superficial această carte şi că nu a pătruns în adâncimile caracterelor şi sufletelor personagiilor.

Chiar şi în miezul romanului d. G. M. Dragoş vede doar un fel de biografie romanţată a eroului — pictorul Ştefan Damaschin — dar nici nu aminteşte despre înlănţuirea de fantastic şi real, acea reunire de basm şi roman, pe care d. Teodoreanu a încercat-o în „Prăvale-Babă".

Şi tocmai această infuzie de basm face aproape imposibilă asemănarea dintre romanul d-lui Teodoreanu şi „Menuetul" d-lui G. M. Vlădescu — roman pur.

Copilăria eroului romanului „Prăvale-Babă" d. G. M. Dragoş o aseamănă cu copilăria lui Vintilă, eroul d-lui Arghezi din „Ochii Maicii Domnului", dar şi aci, conducându-se numai după aparenţe, d. G. M. Dragoş se induce în eroare, căci Fănuţă are o individualitate bine pronunţată ba şi chiar unele afinităţi cu copiii din romanele anterioare ale d-lui I. Teodoreanu.

Găsim astfel în fondul sufletesc al lui Fănuţă o parte din vivacitatea şi dinamismul Olguţei dar şi înclinări spre romantism şi visare ca la Monica.

D. G. M. Dragoş mai găseşte asemănări între „Prăvale-Babă" şi alte cărţi, asemănări pe care însă nu le vom discuta, fiind vorba de o simplă chestie de amănunt.

Ne declarăm de acord cu d. G. M. Dragoş că „ar putea lipsi episodul în care se arată un început de declasare, de la care eroul e salvat de mama sa" şi adăugăm că tot atât de bine ar putea să lipsească cele câteva scene melodramatice care s'au strecurat în roman.

Cât priveşte pe Ilie Pânişoară socotim că e o creaţie reuşită chiar în măsura în care a dorit-o autorul, mai reuşită chiar decât apariţia lui Moş Gheorghe în „La Medeleni" de oarece d. Teodoreanu s'a specializat între timp în arta de a crea ţărani.

Ceeace îl impune atenţiei pe Ilie Pânişoară e mai ales sclipitoarea sa inteligenţă.

Cât priveşte pe institutoare ea nu-l eclipsează nici un moment pe Pânişoară.

Concluzii asupra romanului n'a tras d. Dragoş. Nu vom trage nici noi concluzii căci am ţinut doar să lămurim în acest mic articol câteva chestiuni pe care cred că d. G. M. Dragoş le-a interpretat greşit.

A. Ioffe

D-l G.-M. Dragoş a acceptat în spiritul revistei, publicarea acestei întâmpinări. Nu înseamnă că dezavuăm cronica d-sale.

Un concurs de traduceri

In scopul de a ne defini concepţia în poezie, de a informa indirect despre poezia universală, de a descoperi vocaţii şi de ilustra pentru debutanţi tehnica liricei, deschidem un concurs de traduceri. Am ales o poezie abstractă, căreia trebue să i se surprindă solemnitatea şi seva verbală. Ea e de Louis Ménard, poet de o rară erudiţie, puţin cunoscut la noi. Tălmăcirea trebue să fie bine scandată şi rimată. E o tehnică de care poeţii români s'au desobişnuit. Toate tălmăcirile (afară de acelea cu totul stângace) vor fi publicate în acelaşi număr cu textul original. In felul acesta traducătorii înşişi vor putea judeca munca lor.

Louis Ménard

Stoïcisme

Sois fort, tu seras libre; accepte la souffrance
Qui grandit ton courage et l'épure; sois roi
Du monde intérieur, et suis ta conscience,
Cet infaillible Dieu que chacun porte en soi.

Espères-tu que ceux qui, par leur providence,
Guident les sphères d'or, vont violer pour toi
L'ordre de l'univers? Allons, souffre en silence,
Et tâche d'être un homme et d'accomplir ta loi.

Les grands dieux savent seuls si l'âme este immortelle;
Mais le juste travaille à leur ceuvre éternelle,
Fût-ce un jour, leur laissant le soin de l'avenir,

Sans rien leur envier, car lui, pour la justice
Il offre librement sa vie en sacrifice,
Tandis qu'un Dieu ne peut ni souffrir, ni mourir.

(Rêveries d'un païen mystique)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CARNET SĂPTĂMÂNAL

OCULTISM

— Zodia Capricornului —

22 Decembrie—12 Ianuarie st. n.

Cu această Zodie am încheiat înconjurul zodiacului, început la 1 Ianuarie 1939, odată cu naşterea „Jurnalului Literar". Cei născuţi în Capricorn sunt viguroşi, muncitori, neobosiţi şi se bucură de o viaţă lungă. Infăţişarea lor e gravă, tristă. In genere sunt egoişti.

Bărbaţii sunt ambiţioşi şi când sforţările lor nu izbutesc, o iau dela capăt fără să se plângă. Femeile pun în joc totul ca să izbutească: frumuseţea, spiritul, slăbiciunea soţului. In viaţă capricornienii vor avea de dus lupte aspre. Se vor bucura de averi şi moşteniri, dar nu vor avea deplină mulţumire intimă.

Horoscop săptămânal

24—31 Decembrie st. n.

| La data stilului vechiu se vor adăuga 13 zile |

24 Decembrie Mare putere de disimulaţie. Piedici din cauza rudelor şi a eredităţii.
25 „ Simţ de dreptate.
26 „ Credinţă şi cinste. Izbândă în cariere modeste.
27 „ Lipsă de curaj. Viaţă schimbăcioasă.
28 „ Seriozitate, dar lipsă de farmec.
29 „ Severitate pentru sine însuşi, niciodată nemulţumit de opera sa.
30 „ Lipsă de judecată. Izbânzi întâmplătoare.
31 „ Izbânzi mediocre, cu ajutorul femeilor.

Nostradamus

Sigrid Undset

Urmare din pag. 1

Din scenele de dragoste — şi se poate spune că din toată acumularea de fapte şi detalii superflue, singurul lucru care se fixează în amintire sunt scenele şi dialogurile amoroase — bărbatul reese aureolat, înălţat, transfigurat, pe când femeia dacă nu e diminuată, în orice caz apare plată, incoloră, insignifiantă.

•

O altă temă mult subliniată de comentatori este cea religioasă. Aceasta, poate din cauză că într'o ţară cu religie reformată s'a ivit o mentalitate ca a S. Undset, care proslăveşte catolicismul. Se ştie că, protestantă, S. Undset, înfruntând opinia publică, părăsindu-şi soţul, a trecut, în 1919, la catolicism, găsind mai indicată, pent u moravurile oarecum prea libere ale Nordului, dogma catolică cu decenţa, puritatea, severitatea ei.

S'a spus că acest mare act redându-i liniştea sufletească. i-a descoperit căile divine ale adevăratei Arte, tot ce scrisese până atunci — ciclul contemporan — fiind mai mult un proces de conştiinţă decât o apropiere de Absolut pe căile creaţiei.

Intr'adevăr, spre deosebire de ciclul contemporan, străin de orice accent religios, cel medieval e impregnat, săturat de dogmatism. Numai că, atunci când nu se limitează la o simplă întregire de atmosferă, indispensabilă recreării climatului medieval, reconstituit de scriitoare în tot ceeace el avea mai caracteristic — viaţa de curte, aceea a cavalerilor, a aristocraţiei rurale. datini, obiceiuri, superstiţii, pe lângă fixarea trăsăturilor permanente ale poporului — alunecă într'o apologie a catolicismului.

Niciodată raporturile dela om la Dumnezeu nu capătă un caracter dramatic, ca în romanele lui Dostoiewski. Nicăieri Christine Lavransdatter nu e turburată de-o sete transcendentă de bunătate, de dreptate. Cu toate că în toate romanele funcţia religiei e etică, e un fel de tribunal sever, care veghează la păstrarea legii, preotul Solmund anticipând pe necruţătorii judecători ai Inchiziţiei.

Religia, biserica, dogma nu au nimic comun cu credinţa, cu credinţa adânc ancorată în sufletul omului, după cum păcatul ignorează liberul arbitru, deliberarea romanelor dostoiewskiene, fiind mai mult fatalitatea, destinul, din scrisul sadovenian, nenorocirile neavând caracterul unor pedepse divine, ci al deslănţuirii unor forţe oarbe. Eroii nu-şi îndreaptă privirile spre Dumnezeu dintr'o nevoie metafizică, ci dintr'o teamă morală, nu mânaţi de-o sete adâncă de Absolut, ci dintr'o forţată grijă etică. Deaceea nicăreri personajele laice nu ajung să trăiască acea întâlnire care înfioară, când omul e pus faţă în faţă cu Dumnezeul sufletului său.

Chiar acel capitol intitulat „Fructul păcatului" în care chinurile ce întovărăşesc naşterea primului fiu reeditează cunoscutul blestem biblic, şi cu care începe calvarul ispăşirii, emoţionează prea puţin faţă de semnificaţia dată: „simţea în pântece povara grea şi copleşitoare, greutatea păcatului ce-l purta". Detaliile prea realiste, lumina prea crudă în care se scaldă chinurile mamei, neutralizează atmosfera de purificare sufletească ce reuşeşte să se închege în unele locuri, cum ar fi pelerinajul la biserica Sf. Olav.

Un alt fapt care întunecă cu totul atmosfera de elevaţie morală pe care încearcă s'o creeze scriitoarea este frenezia erotică de care sunt stăpâniţi cei doi soţi, ce aduce clipe de falsă iubire, falsă înţelegere care distonează supărător cu neînţelegerea lor de toate zilele, de care e vinovată Christine, „sufletul său clocotind de păcate, de amărăciune, de pasiune şi de ură".

O Magdalenă medievală căreia prea puţin conştiinţa, actele vieţii sale, îi prognosticau un sfârşit pe care, nu Domnul, ci scriitoarea, l-a realizat forţat: „Dumnezeu nu încetase s'o învăluie în dragostea sa, cu toate că fusese îndărătnică, capricioasă, ipocrită, neglijentă, menţinând, fără ştirea ei pactul pe care i-l impusese".

Toată această voită înscenare creştină rămâne o palidă realizare faţă de vigoarea cu care se impune cititorului adevărata Christine Lavransdatter, „sufletul unei femei păcătoase, un suflet consumat de pasiunea devastatoare şi de toate păcatele care sunt în natura iubirii: obstinaţia, neascultarea, ranchiuuna, amorul-propriu, orgoliul".

Din toate aceste defecte se încheagă adevărata figură a Cristinei, iar conflictele pe care ele le ridică între cei doi soţi, fac din iubirea lor o dramă de neuitat. Romanul nu trăeşte prin seriozitatea, adâncimea temei religioase, ci prin omenescul pasiunilor care clocotesc în sufletele lor.

Prin aceasta el se inserează în vasta frescă pasională care este tot scrisul S. Undset, romanele sale putând fi considerate ca nesfârşite variaţiuni pe aceeaşi temă: tema iubirii. Iubirea fiind însă un moment fundamental al sufletului omenesc, varierea oricât de multiplă a tratării nu-i poate epuiza niciodată conţinutul.

Sanda Popescu

BIOGRAFIA

GEORGES RODENBACH

Georges Rodenbach se naşte în 1855 la Tournai (Belgia) şi moare la Paris în 1898.

Familia sa era de origine germană, după mamă fiind strănepotul marelui literat german Wieland; poate că acestei moşteniri saxone datoreşte el înclinarea spre visare şi meditaţie.

O parte din studiile liceale le face la Gand, apoi la Paris. Urmează dreptul la Universitatea din Gand, după care se 'ntoarce iar la Paris pentru a se perfecţiona în arta pledoariei. Dar el e atras mai mult de viaţa literară a marelui oraş şi frecventează diferite cercuri literare publicând şi primele volume de poezii care avură mult succes: „Les foyers et les champs" şi „Les tristesses". Prin 1885 se înscrie în baroul din Bruxelles, şi deşi are câteva succese de bară, demisionează şi se stabileşte în vechiul castel al familiei din Bruges; starea lui sufletească din această epocă este curioasă şi caracteristică: pe deoparte doreşte cu aprindere viaţa literară sgomotoasă a Parisului, pe de alta pare că antene nevăzute îl imobilizează în oraşul a cărui amorţire şi linişte îi dă impresia de gol şi moarte. Toată această stare el o prinde în romanul autobiografic „En exil" care e publicat după moartea sa. Moare la Paris în plină tinereţe în urma unei crize de apendicită.

S'a spus că Georges Rodenbach e un pesimist; la el nu se găseşte totuşi decât o infinită tristeţe pornită din înclinarea naturală spre visare şi lipsa de voinţă; tocmai prin această lipsă a voinţei el este un pasiv: constată, apreciază dar nu poate lupta.

Poeziile ca şi romanele şi nuvelele sale se încadrează perfect în natura flamandă: e monotonia întinselor peisagii triste; veşnic învăluite în praf şi ceaţă, tristeţea oraşelor pe jumătate moarte şi mai ales grozava linişte a Brugesului cu canalele sale adormite, înfiorat doar de dangătul monoton al clopotelor care exasperează pe scriitor până la a le urî.

Rodenbach nu caută să descrie, ci dă senzaţiile pe care un peisaj sau o întâmplare le produce în sufletul său; prin aceasta el a isbutit să sugereze cu o gingăşie deosebită şi cu mult farmec melancolia profundă a oraşelor moarte, adânca linişte a peisajului flamand. Intreaga operă e învăluită ca într'o ceaţă, astfel ca totul să pară estompat, îndepărtat ca şi în tablourile minunate ale pictorilor flamanzi ai Renaşterii.

Paul Leautaud care a scris despre opera lui Rodenbach i-o caracterizează astfel: „Intreaga-i operă e de un cenuşiu voit, învăluită, pentru a zice astfel, de ceţuri nordice. Tăcerea beghinajelor flamande, viaţa calmă şi reculeasă a celor ce locuiesc într'însele, amurgurile imateriale, apele adormite, orizonturile plumburii, serile în care se sting melodii prin aer, tot ce-i melancolie şi tristeţe, el s'a complăcut a le cânta într'o limbă cu ritm legănător, armonioasă şi căutată, de o admirabilă precizie în exprimarea nelămuritului sunetelor şi tonalităţilor slabe". Iar Anatole France caracterizează exact talentul marelui poet belgian: „Suflete mistice, tânguitoare clopote, canaluri stătătoare, bătrâne cheiuri cu coamele înegrite, iată imaginile ce se răsfrâng în sufletul poetului. El a trăit într'o atmosferă vătuită, în care tot ce vieţuieşte alunecă fără sgomot, ca lebedele pe canaluri".

Stilul său e ca şi conţinutul: de o gingăşie şi delicateţe deosebită care îl face să fie şters, estompat ca şi natura pe care o descrie.

Georges Rodenbach a scris foarte mult pentru scurtul timp pe care l-a avut; pe lângă colaborarea la diferite reviste, el lasă o sumă de volume de poezii, teatru sau romane. După „Les foyers et les champs", „Les tristesses", „La mer élégante", el dă la iveală volumul de poezii „La jeunesse blanche" ale cărui minunate poeme sunt considerate ca cele mai bune. Apoi mai scrie: „Du silence" (poezii), „L'art en exil" (roman), „Bruges la morte" (roman). „Le voile" (piesă), „Les vierges", „Les tombeaux" şi multe altele; ultimul volum pe care îl vede apărând este „Le miroir du ciel".

Marele poet din Bruges este şi un mare poet al Franţei, căci el întroduce în literatura franceză, pentru prima dată, ceva din melancolia oraşelor pustii şi ale peisajelor pierdute în ceţurile nelămurite ale nordului.

R. G.

Cronica mizantropului

Războiul şi literatura

A fost deajuns să izbucnească războiul în altă parte, pentruca ura de carte a Românului să-şi găsească o motivare răsunătoare: vremuri grele, vremuri de cumpănă, n'avem timp de beletristică. Acum sunt la ordinea zilei probleme serioase. Pare convingător şi totuşi nu e aşa. Şi afirmaţia e cu atât mai suspectă, cu cât e făcută de oameni care n'au nimic de a face cu problemele grave şi au toată liniştea unei munci de idei. In această vreme, în Occident, n'a scăzut interesul pentru carte în aceeaşi proporţie. Şi totuşi, acolo viaţa de toate zilele este mult stânjenită.

Românul socoteşte că cititul e un lux, pentru el cartea n'a devenit o necesitate pentru care să deplângă calamitatea războiului. Dar cartea nu numai nu e un lux, dar pentru noi trebue să devină un instrument. Este greu tocmai acum să îndrepţi o educaţie greşită, dar cel puţin tinerii care ne citesc să ia aminte. Evenimentele în curs pot avea pentru noi două desnodăminte. Vom scăpa din vâlmăşag. Atunci prin natura lucrurilor se va produce o reînviorare a sentimentului cultural. Criza aceasta nu poate fi continuă şi aşa cum după marele războiu a urmat un deceniu plin de entusiasm pentru produsele intelectului, întrerupt de noui îngrijorări, se va întâmpla şi acum. Numai cel pregătit va putea profita de întoarcerea valului. Noua generaţie ce va veni după aceste evenimente se va ruşina de golul epocei şi va fi „fără milă" pentru bătrâni. Experienţa ne-a arătat că în aceste timpuri noroase dospesc seminţele marilor glorii. Leneşii şi blazaţii vor fi sdrobiţi. Şi nici nu e de închipuit că generaţiile viitoare, în mod fatal, superior orientate, vor opri ochii lor asupra unor obscuri publicişti cu certificat de motivare prin războiu.

Dar se poate întâmpla (şi dorim să nu se întâmple) să trecem printr'o epocă naţională dificilă, fie că va trebui să ne apărăm direct integritatea solului, fie că această integritate ar putea fi pusă în discuţie la o masă, undeva. Atunci va trebui să fim pregătiţi pentru a dovedi altora şi pentru a ne dovedi nouă înşine raţiunea de a exista. Cea mai înaltă tensiune intelectuală o dau popoarele politiceşte apăsate. Franţa după războiul dela 1870 a dat o epocă strălucită, Germania după 1918 a arătat o mare vigoare intelectuală. Insă marile ţări, cu veche cultură şi cu avantajul unei consideraţii universale, pot să ia iniţiativa reculturalizării oricând. Ţările tinere, nu.

Noi socotim literatura diletantism. Cui nu i se aduc astfel de învinovăţiri, de obiceiu neîntemeiate? Propriu zis, noi suntem o ţară cu o cultură foarte înaintată, dar lumea nu ne crede şi noi nu încercăm să dovedim. A face bilanţul literaturii noastre, a cântări şi stabili valorile, a studia amănunţit toate rezervele noastre intelectuale, a le consemna în opere temeinice, iată datoria intelectualului. A citi cu orgoliu, a se documenta, a se pune în situaţia de a răspunde oricărui străin: avem valori temeinice care sunt acestea şi acestea, iată datoria cititorului. Nu există mare civilizaţie fără acest fel de mândrie documentară. Tot prestigiul statelor occidentale, uneori apăsător şi chiar abuziv, stă în faptul că s'au inventariat singure în valorile lor culturale. Aceste comentarii naţionale au o mare putere de sugestie asupra străinilor. Când comemorează Francezii pe Racine ori Italienii pe Leopardi, poate să rămână oricine indiferent la lectură, prestigiul e câştigat.

Occidentalii au din cauza prestigiului lor, organizat de ei înşişi, un mare orgoliu naţional. Ideia superiorităţii raselor acolo s'a format. Poate că şi acolo se citesc mai puţine cărţi moderne, însă publicistica, şcoala, dau o cunoaştere imensă valorilor stabilite. Occidentalul citeşte atât de mult, încât omul din popor şi-a făcut un stil literar, banal fireşte, ca orice convenţie, dar literar. Gesticulaţia iarăşi e atât de modificată de experienţa teatrală, încât o Franceză, o Germană, au în purtări artificialitatea actriţelor. Adesea eram pornit să afirm că în războiul actual occidentalii de pretutindeni fac isprăvi vrednice de a fi inventate de un literat. Acum cred că ele, dimpotrivă, vin din literatură. Câteva secole de exaltare naţională prin litere, lasă urme adânci. Englezul citeşte că omenirea întreagă admiră sângele său rece şi e hrănit toată viaţa cu cărţi de soiul acesta. Cărţile intră în sânge. Un vas de război englez e scufundat de Germani, ofiţerii sunt luaţi prizonieri pe vasul german care la rându-i, şi ceva mai târziu, e atacat de alte vase engleze. Ce fac prizonierii englezi în timpul luptei? Joacă imperturbabil cărţi. Fire naţională ori mai degrabă cultură literară? Eu cred că cea din urmă. Nobleţa franceză a fost până într'atât exaltată, încât Francezii o aplică cu evlavie şi fermitate şi se slujesc de ea ca de o armă politică. Şi în linie generală niciodată cred că nu s'au produs exemple de vitejie neasemuită ca în epoca noastră. Ahile este un borfaş pe lângă pilotul de avion sau căpitanul de submarin. Eroismul modern, adică dintr'o epocă pe care noi o socotim laşă, trece orice închipuire. Şi totul vine din literatură care în Occident mai ales a nutrit sistematic valoarea omului. Căci omul care gândeşte s'a dovedit foarte adesea, în marile clipe, mai hotărît şi mai viteaz, decât omul cu mintea obscură. Şi am eu temeiuri să cred că boxerul e un fricos şi un egoist care aşteaptă încetarea ostilităţilor ca să se bată în faţa unui public care aplaudă.

Aristarc

Indiscreţii şi Anecdote

Intr'o zi Voltaire, pe atunci foarte tânăr, citi lui La Motte o tragedie pe care o compusese. Acesta din urmă era înzestrat cu o memorie prodigioasă. După ce a ascultat pe tânărul poet cu toată atenţia, îi zise: — Tragedia d-tale e frumoasă, şi cred că ar avea succes. Un singur lucru mă nelinişteşte: mă tem că e plagiată. Aş putea să-ţi citez, ca dovadă, scena doua din actul IV. Voltaire făcu tot ce putu pentru a respinge o asemenea acuzaţie. — Nu afirm nimic, îi răspunse La Motte, decât în deplină cunoştinţă de cauză, şi, pentru a dovedi, voiu recita chiar acea scenă, care mi-a făcut o deosebită plăcere ca s'o învăţ pe de rost, şi din care nu mi-a scăpat niciun vers. Intr'adevăr La Motte recită întreaga scenă, fără nicio ezitare, şi atât de însufleţit ca şi cum ar fi fost el însuşi autorul. Toţi cei care fusese prezenţi la lectura piesei se priveau unul pe altul şi nu ştiau ce să spună; autorul, mai ales, era cu totul deconcertat. Atunci La Motte socoti că poate să-l scoată din nedumerire: — Nu-ţi fie teamă, îi spuse, scena recitată e de d-ta ca şi întreaga piesă; dar mi s'a părut atât de frumoasă şi atât de mişcătoare, încât am reţinut-o cu cea mai mare uşurinţă şi am putut-o recita.

•

Voltaire, părăsind Olanda, unde avusese o primire frumoasă, ar fi exclamat: „Adieu canaux, canards, canailles!"

•

Swift, pregătindu-se să plece călare, ceru servitorului cismele. Acesta i le aduse: — Pentruce nu le-ai curăţat şi lustruit?, îl întrebă stăpânul. — Păi, tot aveţi să le murdăriţi pe drum. O clipă mai târziu, servitorul ceru lui Swift cheia dela dulapul cu alimente. — Pentru ce? — Ca să-mi pot lua de mâncare. — O, răspunse Swift, cum peste două ore îţi va fi din nou foame, nu e nevoie să mai mănânci acum.

•

Se spune că Saint-Simon ar fi făcut D-nei de Staël, următoarea propunere: „Sunteţi, doamnă, prima femee a epocii; eu sunt cel mai mare filosof al ei. Să ne căsătorim, pentru a vedea ce va fi un copil născut dintr'o asemenea uniune".

•

Se ştie că Heraclit se plângea fără încetare de nebunia omenească. Efesienii mirându-se de a-l fi văzut jucându-se cu copiii în arşice în faţa templului Dianei, filosoful le răspunse: — Prefer să mă joc în arşice cu copiii, decât să mă ocup cu bărbaţii de afacerile statului.

•

Rivarol întâlni într'o zi pe Florian pe stradă. Acesta avea un manuscris care ieşea din buzunarul hainei — O, zise Rivarol, cum ţi s'ar mai fura manuscrisul, dacă nu te-ar cunoaşte!

•

Despre Mirabeau, Rivarol spunea: — Este omul care seamănă cel mai mult reputaţiei lui: e înspăimântător.

Şi tot despre Mirabeau: — Pentru bani e capabil de orice, chiar şi de o faptă bună.

•

Dennery, obscurul autor, între altele al melodramei „Două orfeline", asista la una din primele reprezentaţii ale piesei *Africana*. La căderea cortinei după actul II, el strigă tare: — Dar e ceva cu totul banal, e o inepţie, am făcut doar atâtea de astea!

•

Pe patul morţii, Malherbe chemase preotul să se roage. Acesta începu să-i descrie fericirea vieţii de dincolo. Intrebuinţa însă expresii neliterare şi incorecte, ceeace făcu pe poet să-l întrerupă: — Nu mai vorbi, părinte: stilul sfinţiei tale mă desgustă.

•

Xenophon era foarte tânăr când Socrate, întâlnindu-l, fu isbit de frumuseţea şi de modestia lui. El îi opri drumul cu bastonul, şi, întrebându-l, după obiceiul lui, unde se pot cumpăra diferitele lucruri necesare susţinerii vieţii, Xenophon răspunse: — In piaţă. — Şi unde se poate învăţa să devii bun şi virtuos? — Nu ştiu, răspunse tânărul. — Asta e totuşi mai importantă decât cealaltă; urmează-mă şi te voiu învăţa. Din acest moment, Xenophon deveni discipolul lui Socrate.

•

Diderot povestea că ducându-se odată să-l vadă pe Rousseau la Montmorency, au mers să se plimbe pe malul lacului. — Iată, îi zise Rousseau, un loc în care am vrut adesea să-mi sfârşesc viaţa. Şi de ce n'ai făcut-o?, îi zise Diderot. Jean-Jacques, isbit de sângele-rece cu care amicul său îi spusese asta, rămase un moment fără să răspundă, apoi zise: — Mi-am băgat mâna în apă, şi am găsit că era prea rece.

•

Van Overbeek, pictor flamand, care-şi iubea arta cu tot atâta pasiune ca şi plăcerile vieţii, căzu, din cauza exceselor, grav bolnav. Medicii, după ce au vizitat pe bolnav, îşi exprimau speranţa în vârsta lui. Dar Van Overbeek le spuse râzând: — Ah!, domnilor, nu vă bizuiţi pe cei patruzeci şi şase de ani ai mei. Trebue să dublaţi: am trăit şi ziua şi noaptea.

POŞTA REDACTIEI

M. Ch., Iaşi: In numărul viitor. *Ştefan Doinaş, Arad*: Răspuns direct. *S. P., Buc.*: Mulţumiri şi sinceră părere de rău pentru multele încercări. *D. D. Gr., Pomârla*: Trebue să mai capeţi personalitate. *G. Atanasiu, Timişoara*: Mulţumiri pentru volum. *V. Culică, Buc.*: Trimiteţi compunerile direct. *Radu Patraşcanu, Buc.*: Acelaşi lucru răspund şi acum. Poezii „de sărbători" nu publicăm. *D. Bart, Buc.*: Fondul liric există. Corectările făcute, chiar dacă sunt abuzive, trebue să-ţi arate în ce direcţie urmează să-ţi concentrezi efortul „artistic". *I. S. M., Roman*: Odată ce punctul nostru de vedere este hotărît, nu mai facem tranzacţii şi orice discutare ni se pare inutilă. *C. Comer, Iaşi*: Am luat notă. *I. M-ff, Buc.*: Mulţumiri. Pentru corespondenţa cu Kogălniceanu confruntă te rog cu aceea publicată de d. Vârtosu în *Arhiva Românească*, III (1939). Probabil că sunt însă altele, mai de vreme ce acele scrisori aparţin Fundaţiei Kogălniceanu. Dar servesc la cronologie. Ediţiile I şi II nu le mai am. Vă pot oferi ed. III (Fundaţiile Regale). *Dr. Rotman, Buc.*: Ce prostii! Cum pot oare oamenii să şi piardă astfel controlul de sine, dovedind o lipsă de frenaţiune pe care o atribue altora!

Restul Poştei se amână p. numărul viitor.

Errata

La nr. 51. P. I, c. 2: Die *Hölle* selbst etc.; c. 5 *d'opinions*: p. III, c. 2. (*Prost.*): fără folos *servile*; p. IV (*Indiscreţii*): Papa *Giulo* II, Poetul *Metastasio*. Alte greşeli le va corecta cititorul. Colaboratorii sunt însă rugaţi să trimită mai citeţe.

Toată corespondenţa redacţională, cărţile şi revistele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Ionescu No. 4 — Iaşi.

Secretar de redacţie / G. Ivaşcu — Imprimeriile ziarului „Iaşul" — Strada Uzinei No. 53 — Telefon 1359 — Iaşi

BCU Cluj / Central University Library Cluj